

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Biyografinin Kullanımı

The Usage of Biography in Social Studies Curricula and Textbooks

Selahattin KAYMAKCI¹

Harun ER²

Alındığı Tarih: 15.08.2012, Yayınlandığı Tarih: 26.04.2013

Özet

Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve bu bağlamda ele alınan biyografilerin kullanımı önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4-7. Sınıflar) ve ders kitaplarında biyografinin kullanım durumunu ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme kullanılmıştır. Araştırmada doküman olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4-7. Sınıflar) ve ders kitaplarından yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programında ve ders kitaplarında genel anlamda biyografinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, öğretim programı, ders kitabı, biyografi

Abstract

Usage of literary works and biographies are important in social studies education. The aim of this study is to elicit the usage situation of biographies in social studies (4th to 7th grades) curricula and textbooks. In this study, document analysis, one of the methods of qualitative approach, was used. As documents, social studies curricula (4th to 7th grades) and social studies textbooks, written by Ministry of National Education, were explored. Collected data were analyzed through content analysis. The results of the study showed that in general biographies are used in both social studies curricula and social studies textbooks.

Key Words: Social studies, curriculum, textbook, biography

¹ Yrd. Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, kaymakci37@yahoo.com

² Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD., haruner1980@hotmail.com.

Giriş

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde (1998) öz geçmiş ve yaşam öyküsü diye adlandırılan biyografi, yaşayışları ve yaptıklarıyla ün kazanmış önemli kişilerin hayatlarını belgelere dayalı olarak inceleyen edebi türdür (Oğuzkan, 2001). Diğer bir anlatımla biyografi bilim, sanat, edebiyat, siyaset, spor gibi alanlarda iş ve davranışlarıyla öne çıkmış, toplum katında üne kavuşmuş insanların hayatlarının tarihini ortaya koymak amacıyla belgelere dayalı olarak tarafsız bir gözle yazılan edebi üründür (Kaymakçı ve Er, 2009). Eğitim bilimleri bağlamında biyografi ise ilgi merkezi olarak tarihteki önemli kişilerden yararlanarak öğretim amacı ile tarihsel konuları inceleme ve düzene koyma yöntemidir (Öncül, 2000).

Bir edebi tür olarak biyografi sadece edebiyat alanına özgü olmayıp tüm derslerde rahatlıkla kullanılabilir bir öğretim aracıdır. Çünkü biyografinin konusu insan ve onun yaptıkları olduğuna göre yaşamı incelenen bu insan bazen bir edebiyatçı, tarihçi, coğrafyacı, matematikçi, fizikçi ve kimyacı olabileceği gibi bazen de bir siyasetçi, hukukçu, asker veya spor adamı olabilir. Bu anlamda ilköğretimde iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmek amacıyla okutulan sosyal bilgiler dersi biyografilerden yararlanmaktadır (Öztürk ve Otluoğlu, 2003).

Sosyal bilgiler öğretiminde biyografi kullanımının pek çok yararı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şöyle açıklanabilir: Biyografiler aracılığıyla kişilerin hayatına odaklanılarak arka planda geniş bir tarihsel sunum yapılır. Biyografiler tarihsel bilginin öğretimini sağlar. Öğrencilerin yer, zaman, kişiler, savaş, barış, siyasi, sosyal ve ekonomik durum gibi birbirinden farklı bilgi ve belgeleri öğrenmelerine olanak sunar. Öğrencilerin eleştirel düşünme, empati kurma, karar verme, okuma ve yazma becerileri ile vatanseverlik, geçmişine saygı duyma, milletini sevme gibi değerleri de geliştirir. Öğrencilere insan olmanın erdemini, tüm insanların benzer özelliklere sahip olduğunu ve farklı kültürlerdeki ortak unsurları gösterir (Levstik, 1995; Maxim, 1999; Warren, 1992; Zarnowski, 2003).

Sosyal bilgiler öğretiminde biyografinin özellikle sosyal bilgilerin anavatanı olarak kabul edilen Amerika Birleşik Devletleri'nde sıklıkla kullanıldığı ifade edilmektedir (Levstik ve Barton, 2005; Mc Gowan ve Guzzetti, 1991; Şimşek, 2006). Buna karşın ülkemiz sosyal bilgiler öğretiminde diğer edebi türlerde olduğu gibi biyografinin etkin olarak kullanılmaya başlanmasının 2005 sosyal bilgiler öğretim programıyla meydana geldiği ileri sürülmektedir (Er, 2009; Er, 2010; Şimşek, 2006, Şimşek, 2009; Oruç, 2010). Doğal olarak bu durum konuya ilişkin yapılan çalışmaları da etkilemiştir. İlgili literatür tarandığında ülkemizde sosyal bilgiler öğretiminde biyografinin kullanımına ilişkin yapılan çalışmaların azlığı dikkati çekmektedir. Bu bağlamda mevcut çalışmalarda konunun kuramsal ve uygulama olarak iki boyutta ele alındığı görülmektedir.

Kuramsal çalışmalar incelendiğinde; Öztürk ve Otluoğlu (2003) yaptıkları çalışmada biyografinin türleri ve Türk Edebiyatı'ndaki gelişimini açıklamış sosyal bilgilerde biyografinin nasıl kullanılması gerektiğini örnek metinlerden hareketle ortaya koymuşlardır. Kaymakçı ve Er (2009) tarafından yapılan çalışmada ise biyografi, biyografiyle ilişkili edebi türler, biyografi çeşitleri, sosyal bilgiler ve biyografi ilişkisi, sosyal bilgiler öğretiminde biyografi kullanımının yararları ve sınırlılıkları gibi konular ele alınmıştır. Benzer şekilde Oruç (2010) sosyal bilgilerin yararlandığı bilim disiplinlerinden biri olan tarihin öğretiminde biyografilerin kullanımına ilişkin yaptığı çalışmada biyografiyle ilgili kuramsal bilgiler vermiş, tarih derslerinde biyografilerin kullanımıyla ilgili bazı öneriler getirmiştir.

Uygulamalı çalışmalar incelendiğinde; Er (2005) çalışmasında ilköğretim 3, 5 ve 8. sınıflarda yer alan “Atatürk’ün Hayatı” metnini katılımcı öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda öğrenci seviyesi ve özelliklerine göre yeniden tasarlamıştır. Gençtürk (2005) tarafından yapılan çalışmada 9. sınıf tarih konularının öğretiminde biyografiye dayalı etkinliklerin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi ölçülmeye çalışılmış ve bu bağlamda biyografinin öğrencilerin akademik başarısını artırdığı görülmüştür. Er (2010) çalışmayı yaptığı tarihte kullanılan sosyal bilgiler (4-7. sınıflar) ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programlarıyla ders kitaplarında yer alan biyografik unsurları ve bunların niteliğini öğrenci görüşlerine göre ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışma sonucunda sözü edilen öğretim programlarının öğrencilerin beklentilerini kısmen karşıladığı tespit edilmiştir. Erdem (2010) yaptığı çalışmada ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde biyografi kullanımının öğrencilerin akademik başarısına etkisini incelemiş ve biyografi yardımıyla ders işlenen grubun akademik başarısının biyografi kullanılmayan diğer gruba göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Oruç ve Erdem (2010) çalışmalarında sosyal bilgiler öğretiminde biyografi kullanımının öğrencilerin derse karşı tutumlarına olan etkisini araştırmışlar ve biyografinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Kaya (2011) tarafından yapılan çalışmada ise ilköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ve tarih öğretim programlarından hareketle ders kitaplarında biyografik eserlerin nasıl yer aldığı II. Meşrutiyet’ten Cumhuriyet’e kadar geçen tarihsel süreçle ilgili biyografilerden yararlanılarak açıklanmıştır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi ülkemizde sosyal bilgiler öğretiminde biyografi kullanımına ilişkin çalışmaların kuramsal ve uygulamalı çalışmalar olarak iki aşamada değerlendirilebileceği ortadadır. Bu anlamda kuramsal çalışmaların biyografiyle ilgili temel bilgileri ve biyografinin sosyal bilgilerle olan ilişkisi üzerinde yoğunlaştığı, buna karşın uygulamalı çalışmaların ise akademik başarı ve tutumun belirlenmesine yönelik çalışmalarla

öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini konu edinen çalışmalar ekseninde yoğunlaştığı görülmektedir. Bununla birlikte yapılan çalışmalarda doğrudan sosyal bilgiler öğretim programında ve ders kitaplarında biyografinin yerini belirten çalışma sayısı ise sınırlıdır. Bu durum, sosyal bilgiler öğretim programında ve ders kitaplarında biyografinin kullanım durumunu eşzamanlı olarak ortaya koyacak güncel bir çalışmaya olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla mevcut durumu bilimsel olarak ortaya koyacağı, alanda bulunan eksikliği gidereceği ve sonraki yapılacak çalışmalara rehberlik edeceği düşünülerek bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4-7. Sınıflar) ve ders kitaplarında biyografinin kullanım durumunu ortaya koymaktır. Araştırmayla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanım durumu nedir?
- 2- İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanım durumu nedir?
- 3- İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanım durumu nedir?
- 4- İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanım durumu nedir?

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemeye yararlanılmıştır. Bilindiği gibi doküman inceleme yönteminde araştırılmak istenen konuyla ilgili mevcut arşiv kayıtları, kitaplar, dergiler, biyografiler, günlükler, mektuplar, filmler, radyo ve televizyon programları gibi birbirinden farklı yazılı ve görsel materyaller incelenir (Balcı, 2001). Bu araştırmada doküman inceleme yöntemi, araştırmanın amacına uygunluğu ve yazılı materyal kapsamında değerlendirilen öğretim programı ve ders kitaplarını incelemeye olanak sağlaması nedeniyle kullanılmıştır.

Veri Kaynağı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada öğretim programı ve ders kitapları olmak üzere iki farklı veri kaynağından yararlanılmıştır. Öğretim programı çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığı

tarafından 2005 yılından uygulamaya konan İlköğretim 4-7. Sınıflar Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan öğretim programlarının künyeleri aşağıda verilmiştir:

- MEB. (2005a). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. Sınıflar Öğretim Programı* (Taslak Basım). Ankara: MEB Yayınevi.
- MEB. (2005b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu* (Taslak Basım). Ankara: MEB Yayınevi.

Araştırmada ders kitapları çerçevesinde ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan birinci dönem ve ikinci dönem* sosyal bilgiler ders kitaplarından (4-7. sınıflar) yararlanılmıştır. Bu kitapların künyeleri de aşağıda gösterilmiştir:

-Birinci Dönem Ders Kitapları:

- MEB. (2006a). *İlköğretim 4 Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. İstanbul: Doğan Ofset.
- MEB. (2006b). *İlköğretim 5 Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. Ankara: Saray Matbaacılık.
- MEB. (2006c). *İlköğretim 6 Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. İstanbul: Dergah Ofset.
- MEB. (2007). *İlköğretim 7 Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. İstanbul: Doğan Ofset.

-İkinci Dönem Ders Kitapları:

- MEB. (2010). *İlköğretim 4 Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. İstanbul: Kelebek Matbaacılık.
- MEB. (2011a). *İlköğretim 5 Sosyal Bilgiler Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı (1. Kitap)*. ?: Semih Ofset.
- MEB. (2011b). *İlköğretim 5 Sosyal Bilgiler Ders ve Öğrenci Çalışma Kitabı (2. Kitap)*. ?: Semih Ofset.
- MEB. (2011c). *İlköğretim 6 Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. Ankara: Saray Matbaacılık.
- MEB. (2012). *İlköğretim 7 Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. Ankara: Başak Matbaacılık ve Tan. Hiz. Ltd. Şti.

Öğretim programı ve ders kitaplarının incelenmesinde araştırmacılar tarafından geliştirilen “öğretim programı veri toplama formu” ve “ders kitapları veri toplama formu” kullanılmıştır. Veri toplama formları geliştirilirken öncelikle literatür taranarak öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin incelenmesi için kullanılacak bir veri toplama aracı olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra araştırmanın amacı, araştırma

*Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan iki farklı türde ders kitabı incelenmiştir. Sözü edilen ders kitapları 2005 yılında öğretim programının uygulanmaya başlanması sonrası 5 yıl süreyle kullanılması kabul edilen “birinci dönem ders kitapları” ve 2010 yılıyla birlikte yenilenilerek kullanılmaya başlanan “ikinci dönem ders kitapları” olmak üzere iki ayrı grupta değerlendirilmiştir. Bununla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı ders kitaplarının içeriğinde zaman zaman zaman zaman değişikliğe gitmektedir. Bu anlamda araştırmada incelenen kitaplardan elde edilen veriler yalnızca ilgili kitabı bağlamaktadır.

soruları ve kapsamı bağlamında biyografilerin hangi ölçütlerle incelenebileceği tartışılmış, bu doğrultuda 2 sosyal bilgiler eğitimcisi ile 2 Türkçe eğitimcisi akademisyenlerin görüşlerine de başvurulmuştur. Bu bağlamda öğretim programı formunda öğrenme alanı, ünite, kazanım ve kişi başlıkları altında, ders kitapları formunda ise öğrenme alanı, ünite, konu ve kişi başlıkları altında verilerin toplanılması kararlaştırılmıştır. Veri toplam formlarında yer alan öğrenme alanı ve ünite başlıkları öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanıldığı öğrenme alanı ve üniteyi; kazanım başlığı öğretim programında biyografinin kullanılmasının işaret edildiği kazanımı; konu başlığı ders kitaplarında biyografinin kullanıldığı konuyu ve kişiler ise öğretim programı ve ders kitaplarında biyografisi verilen kişiyi kapsamaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler içerik analizi yardımıyla çözümlenmiştir. Nitel metodoloji kapsamında doküman inceleme yöntemiyle birlikte de kullanılabilen içerik analizi başkaları tarafından ortaya konulan iletişim materyalinin içerdiği bilgi, mesaj, karakter, simge ve slogan gibi unsurların incelenerek sayısallaştırılması esasına dayanır. Araştırmada yazılı kaynakların veya belgelerin bilinen özelliklerini ürettikleri mesajlarla ilişkilendirebilmesi, bilgilendirme tekniklerini analiz etmeye olana sunması, stil, üslup veya tarz analizleri yaparak iletişimin kalıplarını betimlemeye fırsat vermesi gibi özellikleri nedeniyle içerik analizinden yararlanılmıştır (Arıkan, 2004). Bu bağlamda araştırmaya ilişkin veriler, sınıf düzeyi, öğrenme alanı, ünite, kazanım/konu ve kişi çerçevesinde gizli içerik kodlaması yapılarak tablolandırılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği ise üçgenleme (triangulation) yapmak suretiyle sağlanmaya çalışılmıştır. Güvenirlik kapsamında alan uzmanı olan iki araştırmacı ve bir sosyal bilgiler öğretmenince veriler bağımsız olarak analiz edilmiş, daha sonra yapılan kodlamaların uyum yüzdesi hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Yapılan hesaplama sonucunda üç ayrı incelemenin uyum yüzdesi % 83.2 olarak tespit edilmiş ve bu bağlamda ikinci alan uzmanının yaptığı analiz esas alınmıştır.

Bulgular ve Yorum

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4-7. Sınıflar) ve ders kitaplarında biyografinin kullanım durumunu ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada dokümanların analiz edilmesi sonucu aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

İlköğretim 4. Sınıf Düzeyi

Tablo 1

İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Biyografi Kullanımı

Öğrenme Alanı	Ünite	Kazanım	Kişi
Birey ve Toplum	Kendimi Tanıyorum	4. Başkalarının duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.	-Mevlana
		1. Bireysel farklılıkları tanır ve kabul eder. 6. Sahip olduğu resmî kimlik belgelerindeki bilgileri analiz ederek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	-Mustafa Kemal Atatürk
Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	1. Sözlü tarih yöntemi kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur. 2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder. 3. Tarihte Türklerin yaygın olarak oynadığı oyunlardan günümüzde de devam edenlere örnek verir. 4. Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir. 6. Millî Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk'ün rolünü fark eder.	-Aile tarihi -Aile büyüklerinin çocuklukları - Mustafa Kemal Atatürk
		4. Okulunda ve yakın çevresinde katılacağı sosyal ve eğitsel etkinliklere karar verir. 5. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel-sosyal etkinlikler önerir.	-Toplumsal duyarlılığı sağlama ve katılımcı birey olmayı cesaretlendirme amacıyla, birçok kişinin yaşamını etkilemiş, önemli başarılar elde etmiş insanlar
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Hep Birlikte		

Tablo 1’de ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında biyografi kullanım durumu gösterilmiştir. Buna göre öğretim programında ‘Birey ve Toplum, Kültür ve Miras ve Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler’ olmak üzere toplam 3 öğrenme alanında ve ‘Kendimi Tanıyorum, Geçmişimi Öğreniyorum ve Hep Birlikte’ adlarında toplam 3 üniteye biyografiye yer verildiği görülmektedir. Öte yandan öğretim programında biyografi kullanımıyla ilişkilendirilen toplam kazanım sayısı 10’dur. Kişi bağlamında tablo incelendiğinde sırasıyla Mevlana ve Mustafa Kemal Atatürk’ün biyografisinin ele alındığı dikkat çekmektedir. Bununla birlikte öğretim programında öğrencilerin yakın çevresinde bulunan insanlar ve kendi istekleri doğrultusunda seçecekleri önemli kişilerle ilgili biyografi çalışmaları yapmaları istenmiştir.

Tablo 2

İlköğretim 4. Sınıf “Birinci Dönem” Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Biyografi Kullanımı

Öğrenme Alanı	Ünite	Konu	Kişi
Birey ve Toplum	Kendimi Tanıyorum	Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığım	-Mustafa Kemal Atatürk
		Hayatım ve Ailem	-Bir öğrencinin hayatı
Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	Aile Tarihi Yazıyoruz	-Aile büyüklerinin (dedenin) hayatı
		Atatürk Okulda	-Mustafa Kemal Atatürk

		Kurtuluş Savaşı'nda Türk Kadını	-Asker Saime -Kara Fatma -Nene Hatun
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yaşadığımız Yer	Kroki	-Cengiz Topel
		Nereden-Nereye	- Lance Armstrong -Mimar Sinan -Mimar Kemalettin -Barbaros Hayrettin Paşa -Sabiha Gökçen -Kemal Sunal -Lale Orta -Ekrem Akurgal
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Üretimden Tüketime	Taniyor musunuz?	
		Telekomünikasyon Müzesini Geziyoruz	-Samuel F.B. Morse
Bilim, Teknoloji ve Toplum	İyi ki Var	Telefonun Gelişimi	- Aleksander Graham Bell
		Kil Tabletten Kâğıda	- T'sai Lun
		Ceren'in Projesi	- Louis Braille
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Hep Birlikte	Eğitsel Kulüpler	- Taner Sağır
Küresel Bağlantılar	Uzaktaki Arkadaşlarım	Merhaba Tunus	- Nasrettin Hoca

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2005-2010 yılları arasında beş yıl süreyle okutulması planlanan 'birinci dönem' ders kitaplarından olan ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında biyografinin kullanım durumu Tablo 2'de açıklanmıştır. Tablodan ders kitabında 'Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler ile Küresel Bağlantılar' olmak üzere toplam 7 öğrenme alanında biyografi kullanıldığı anlaşılmaktadır. Benzer şekilde tabloda toplam 7 ünite (Kendimi Tanıyorum, Geçmişimi Öğreniyorum, Yaşadığımız Yer, Üretimden Tüketime, İyi ki Var, Hep Birlikte ve Uzaktaki Arkadaşlarım) ve 14 konuda biyografinin kullanımından söz edilmektedir. Ayrıca kişi çerçevesinde toplam 22 defa biyografi etkinliğine yer verildiği görülmektedir. Bu etkinliklerden 2 tanesinin öğrencinin hayatı ve yakın çevresinden belirleyeceği bir kimseyle, 2 tanesinin Mustafa Kemal Atatürk ile geriye kalan 18 tanesinin ise konular çerçevesinde belirlenen önemli kişilerle ilgili olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 3

İlköğretim 4. sınıf "İkinci Dönem" Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Biyografi Kullanımı

Öğrenme Alanı	Ünite	Konu	Kişi
Birey ve Toplum	Kendimi Tanıyorum	Yaşadıklarımı Sıralıyorum	- Bir öğrencinin hayatı
		Ülkemin Vatandaşlığım	-Mustafa Kemal Atatürk
Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	Ailemin Tarihini Yazıyorum	-Aile büyüklerinin (anneannenin) hayatı
		Kurtuluştan Kuruluşa	-Mustafa Kemal Atatürk
Bilim, Teknoloji	İyi ki Var	Bizden Projeler	- Louis Braille

Tablo 3'te ilköğretim 4. sınıf 'ikinci dönem' ders kitabında, diğer bir anlatımla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2010 yılından itibaren okutulması kararlaştırılan ders kitabında biyografinin kullanımına değinilmiştir. Buna göre ders kitabında 'Birey ve Toplum, Kültür ve Miras ile Bilim, Teknoloji ve Toplum' olmak üzere toplam 3 öğrenme alanında ve 3 ünite (Kendimi Tanıyorum, Geçmişimi Öğreniyorum ve İyi ki Var) biyografi kullanılmıştır. Konu ve kişiler kapsamında 5'er defa biyografiye yer verildiği anlaşılan ders kitabında Mustafa Kemal Atatürk ile Louis Braille'in yanı sıra bir öğrencinin ve bir öğrencinin aile büyüğünün (anneannenin) biyografisinin ele alınması kararlaştırılmıştır.

Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3 birlikte değerlendirildiğinde ilköğretim 4. sınıf öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanımıyla ilgili şunlar söylenebilir:

- Öğrenme alanı ve ünite çerçevesinde tablolar incelendiğinde öğretim programında 3 olan biyografi kullanımının birinci dönem ders kitabında 7'ye çıktığı, buna karşın ikinci dönem ders kitabında ise 3'e düştüğü görülmektedir. En çok kullanılan öğrenme alanlarının ise Birey ve Toplum ile Kültür ve Miras olduğu, en çok kullanılan ünitelerin de Kendimi Tanıyorum ve Geçmişimi Öğreniyorum olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, birinci dönem ders kitabında biyografiye daha çok yer verildiği şeklinde ifade edilebilir. Diğer bir anlatımla ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının 8 öğrenme alanı ve 8 üniteden oluştuğu düşünüldüğünde (MEB, 2005a) birinci dönem ders kitabında 7 öğrenme alanı ve ünite biyografinin yer alması, ders kitabında biyografi kullanımına verilen önemin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.
- Kazanım/konu bağlamında tablolar incelendiğinde, öğretim programında yer alan 4 kazanıma karşın birinci dönem ders kitabında 14 konunun, ikinci dönem ders kitabında ise 5 konunun biyografi kullanımıyla ilişkilendirildiği anlaşılmaktadır.
- Kişiler açısından duruma bakıldığında, öğretim programında yer alan 6 etkinliğin birinci dönem ders kitabında 22'ye yükseldiği, ikinci dönem ders kitabında ise 5'e düştüğü görülmektedir. Buradan hareketle birinci dönem ders kitabında biyografiyi ön plana alan etkinliklerin daha fazla olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretim programı ve ders kitaplarında önemli kimselerin yanı sıra konunun durumuna ve öğrencilerin kendi isteklerine göre belirledikleri kişilerin biyografilerinin kullanımına yer verilmiştir. Bu bulgu, öğretim programı ve ders kitaplarının biyografi kullanımında öğrencilerin yakın çevresi ve isteklerini önemseydiği şeklinde yorumlanabileceği gibi yaptıklarıyla tarihe

mal olmuş kimselerin yanı sıra sıradan insanların hayat hikâyelerinin kullanımını da önemsendiği şeklinde yorumlanabilir.

İlköğretim 5. Sınıf Düzeyi

Tablo 4

İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Biyografi Kullanımı

Öğrenme Alanı	Ünite	Kazanım	Kişi
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bölgemizi Tanıyalım	2. Yaşadığı bölgede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar. 6. Kültürümüzün sözlü ve yazılı öğelerinden yola çıkarak, doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklendirir.	-Âşık Veysel
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ürettiklerimiz	1. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark eder. 5. Ekonomideki insan etkisini fark eder.	-Evliya Çelebi -Çevresindeki veya Türkiye'deki bir girişimcinin hayatı
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Gerçekleşen Düşler	3. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır. 3. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır. 5. Bilim ve teknoloji ile ilgili, düzeyine uygun süreli yayınları tanır ve izler. 6. Yaptığı çalışmalarda yararlandığı kaynakları gösterir.	-Bir bilim insanının hayatı -Bir bilim insanının biyografisi
Güç, Yönetim ve Toplum	Bir Ülke, Bir Bayrak	4. Kanıtlara dayanarak, Atatürk'ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi gösterir. 5. Ulusal Egemenlik ve bağımsızlık sembollerine değer verir.	-Mustafa Kemal Atatürk -Mehmet Akif Ersoy
Küresel Bağlantılar	Hepimizin Dünyası	4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir. 5. Ortak mirasın tanınmasında turizmin yerini fark eder.	-Mimar Sinan

İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında biyografinin kullanımıyla ilgili bilgilere Tablo 4'te yer verilmiştir. Tablodan öğretim programında 'İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Güç, Yönetim ve Toplum ve Küresel Bağlantılar' olmak üzere toplam 5 öğrenme alanında biyografiye yer verilmiştir. Bu bağlamda 'Bölgemizi Tanıyalım, Ürettiklerimiz, Gerçekleşen Düşler, Bir Ülke, Bir Bayrak ve Hepimizin Dünyası' adlarında toplam 5 üniteye biyografi kullanılmıştır. Tabloya göre biyografiyle ilişkilendirilen toplam kazanım sayısı ise 12 olmuştur. Öğrenme alanı, ünite ve kazanımlarda biyografinin yer alışı kişilere de yansımış ve öğretim programında 8 kişinin biyografisinin kullanılması işaret edilmiştir. Bu kişilerden 3'ünü konuya ilişkin olarak öğrencilerin belirlenmesi istenmiş geri kalanlar ise Âşık Veysel, Evliya

Çelebi, Mustafa Kemal Atatürk, Mehmet Akif Ersoy ve Mimar Sinan gibi tarihte ün yapmış kişilerden seçilmiştir.

Tablo 5

İlköğretim 5. sınıf “Birinci Dönem” Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Biyografi Kullanımı

Öğrenme Alanı	Ünite	Konu	Kişi
Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	Güzel Türkiye’ m	- Mevlana
		Şehirlerin Hatırlattıkları	- Neşet Ertaş
		Son Günler	- Mustafa Kemal Atatürk
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ürettiklerimiz	Halkın İlk Öğretmeni	- Ahmet Mithat Efendi
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Gerçekleşen Düşler	Bilim İnsanlarını Araştırıyoruz	- Louis Pasteur -Marconi -Gazi Yaşargil
Güç, Yönetim ve Toplum	Bir Ülke Bir Bayrak	Ulusal Egemenlik ve Bağımsızlık Sembollerimiz	- Mehmet Akif Ersoy

Tablo 5’te ilköğretim 5. sınıf birinci dönem ders kitabında biyografinin durumu ele alınmıştır. Buna göre ‘Kültür ve Miras, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Bilim, Teknoloji ve Toplum ile Güç, Yönetim ve Toplum’ olmak üzere toplam 4 öğrenme alanında biyografiye yer verilmiştir. Benzer şekilde ‘Adım Adım Türkiye, Ürettiklerimiz, Gerçekleşen Düşler ve Bir Ülke, Bir Bayrak’ adlarında toplam 4 ünite de biyografi kullanılmıştır. Biyografi kullanılan konu sayısı 6, biyografisi verilen kişi sayısı ise 8 olmuştur. Bu kişilerin bir kısmının (Mevlana, Louis Pasteur, Marconi, Ahmet Mithat Efendi) yaşanılan zaman dilimine göre daha eski yüzyıllarda, bir kısmının ise halen yaşayan veya yakın zamanlarda yaşamış ünlü insanlardan (Mehmet Akif Ersoy, Neşet Ertaş, Gazi Yaşargil) oluştuğu belirlenmiştir.

Tablo 6

İlköğretim 5. sınıf “İkinci Dönem” Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Biyografi Kullanımı

Öğrenme Alanı	Ünite	Konu	Kişi
Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	Atatürk’ü Anlamak	- Mustafa Kemal Atatürk
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Gerçekleşen Düşler	Hayatımızı Kolaylaştıranlar	-Newton -İbn-i Sina
			-Leonardo da Vinci -Cahit Arf -Aydın Sayılı
Güç, Yönetim ve Toplum	Bir Ülke Bir Bayrak	Ortak Değerlerimiz	- Mehmet Akif Ersoy

İlköğretim 5. sınıf ikinci dönem sosyal bilgiler ders kitabında biyografi kullanımı Tablo 6’da açıklanmıştır. Tabloya bakıldığında 3 öğrenme alanı (Kültür ve Miras, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Güç, Yönetim ve Toplum) ve 3 ünite de (Adım Adım Türkiye, Gerçekleşen Düşler ve Bir Ülke Bir Bayrak) biyografi kullanıldığı görülmektedir. Yalnızca 3

konuda (Atatürk'ü Anlamak, Hayatımızı Kolaylaştıranlar ve Ortak Değerlerimiz) biyografinin kullanıldığı belirtilen ders kitabında Türk ve dünya siyaset, bilim ve sanat tarihinde tanınan toplam 7 kişiye (Mustafa Kemal Atatürk, Newton, İbn-i Sina, Leonardo da Vinci, Cahit Arf, Aydın Sayılı ve Mehmet Akif Ersoy) yer verilmiştir.

Tablo 3, Tablo 4 ve Tablo 5 birlikte düşünüldüğünde ilköğretim 5. sınıf öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin durumuyla ilgili şunlar ifade edilebilir:

- Tablolara bakıldığında öğretim programında 5. birinci dönem ders kitabında 4 ve ikinci dönem ders kitabında ise 3 öğrenme alanı ve üniteye biyografi kullanımına yer verildiği görülmektedir. Buna ilaveten öğretim programında verilen 'İnsanlar, Yerler ve Çevreler ile Küresel Bağlantılar' öğrenme alanları ve ilgili ünitelerinin birinci dönem ders kitabında yer almadığı ve bunların yerine 'Kültür ve Miras' öğrenme alanı ve ilgili ünitesinin yer aldığı tespit edilmiştir. Beşinci sınıf düzeyinde öğretim programı ve ders kitaplarında toplam 8 ünitenin olduğu (MEB, 2005a) göz önüne alındığında bu sınıf düzeyinde de biyografiye önem verildiği söylenebilir. Ayrıca tablolardan öğretim programı, birinci dönem ve ikinci dönem ders kitaplarında biyografinin en çok kullanıldığı öğrenme alanı ve ünitenin Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı ve Gerçekleşen Düşler ünitesi olduğu anlaşılmaktadır. Bu öğrenme alanı ve üniteye biyografinin kullanılmasının öğrenme alanı ve ünitenin içeriğinden kaynaklandığı söylenebilir.
- Kazanım/konu bağlamında tablolar değerlendirildiğinde öğretim programında verilen 12 kazanımın birinci dönem ders kitabında 6 konuyla, ikinci dönem ders kitabında ise sadece 3 konuyla ilişkilendirildiği görülmektedir.
- Kişiler açısından tablolar incelendiğinde, öğretim programında verilen 8 etkinliğe karşın birinci dönem ders kitabında 8 etkinliğin, ikinci dönem ders kitabında ise 7 etkinliğin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda öğretim programı ve birinci dönem ders kitabının ikinci dönem ders kitabına göre daha fazla biyografi etkinliğine sahip olduğu ileri sürülebilir. Bununla birlikte tablolarda öğretim programında yer alan öğrencinin kendi belirlediği birinin biyografisini yazması/inceleme etkinliğinin birinci ve ikinci dönem ders kitaplarında yer almaması dikkat çekmektedir. Ayrıca öğretim programı, birinci ve ikinci dönem ders kitaplarında genel anlamda toplumca benimsenen ve bilinen kişiliklere yer verilmesi buna karşın sıradan insanlara yer verilmemesi önemlidir.

İlköğretim 6. Sınıf Düzeyi

Tablo 7

İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Biyografi Kullanımı

Öğrenme Alanı	Ünite	Kazanım	Kişi
Kültür ve Miras	İpek Yolu'nda Türkler	7. Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk-İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	-Kaşgarlı Mahmut -Gazneli Sultan Mahmut -Büyük Selçuklu Devleti Veziri Nizamülmülk
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ülkemizin Kaynakları	4. Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır. 5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.	-Mehmet Ali Kâğıtçı
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Elektronik Yüzyıl	5. Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.	-Mustafa Kemal Atatürk

Tablo 7'de ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında biyografinin kullanım durumu açıklanmıştır. Buna göre, 'Kültür ve Miras, Üretim, Dağıtım ve Tüketim ile Bilim, Teknoloji ve Toplum' isimli 3 öğrenme alanı ve 'İpek Yolu'nda Türkler, Ülkemizin Kaynakları ile Elektronik Yüzyıl' isimli 3 ünite de biyografi kullanılmıştır. İlköğretim 6. sınıf öğretim programında biyografiyle ilişkilendirilen kazanım sayısı ise 4 olmuştur. Kişi bağlamında ise toplam 5 kişinin biyografisine (Kaşgarlı Mahmut, Gazneli Sultan Mahmut, Büyük Selçuklu Devleti Veziri Nizamülmülk, Mehmet Ali Kâğıtçı ve Mustafa Kemal Atatürk) yer verilmiştir.

Tablo 8

İlköğretim 6. sınıf "Birinci Dönem" Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Biyografi Kullanımı

Öğrenme Alanı	Ünite	Konu	Kişi
Birey ve Toplum	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	Bilimsel Araştırma Yapıyorum	-Halil İnalıcık -Adnan Ötüken
		Atatürk ve Sosyal Bilimler	-Burhan Toprak -Jale İnan -Afet İnan
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ülkemizin Kaynakları	Çayın Hikâyesi	-Zihni Derin
		İz Bırakanlar	-Muhsin Ertuğrul -Ahmet Adnan Saygun -Ayhan Songar -Çiğdem Kağıtçıbaşı
Küresel Bağlantılar	Ülkemiz ve Dünya	Kültürler Arası Köprü	-Nasrettin Hoca
Kültür ve Miras	İpek Yolu'nda Türkler	İlk Türk Devleti	-Oğuz Kağan
		İslamiyet Doğuyor	-Hz. Muhammed
		Cebeli Tarık'ın İki Yakası	-Harezmi
		Türklerin Yeni Yaşamı	-Biruni -Kaşgarlı Mahmut -Yusuf Has Hacib
		Orta Asya'dan Anadolu'ya	-Nizamülmülk
Güç, Yönetim ve	Demokrasinin	Yaşayan Demokrasi	-Johann Gutenberg

Toplum	Serüveni		
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Elektronik Yüzyıl	Yaşamın İçinde Sosyal Bilimler Tıp ve Yardımlaşma	-Mümtaz Turhan -Sir Alexander Fleming

İlköğretim 6. sınıf birinci dönem sosyal bilgiler ders kitabında biyografinin kullanımına Tablo 8’de yer verilmiştir. Tabloya bakıldığında 6 öğrenme alanı (Birey ve Toplum, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Küresel Bağlantılar, Kültür ve Miras, Güç, Yönetim ve Toplum ile Bilim, Teknoloji ve Toplum) ve 6 ünite (Sosyal Bilgiler Öğreniyorum, Ülkemizin Kaynakları, Ülkemiz ve Dünya, İpek Yolu’nda Türkler, Demokrasinin Serüveni ile Elektronik Yüzyıl) biyografinin kullanıldığı görülmektedir. Konu çerçevesinde tablo incelendiğinde 13 konuda biyografi kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kişi sayısı itibariyle ise ders kitabında geçmiş yüzyıllarda yaşamış ve günümüze yakın tarihlerde yaşamış olan veya yaşayan, aralarında Hz. Muhammed, Oğuz Kağan, Kaşgarlı Mahmut, Nizamülmülk, Kanuni Sultan Süleyman gibi Türk ve dünya tarihinde tanınmış kimselerin bulunduğu toplam 21 kişinin biyografisi açıklanmıştır.

Tablo 9

İlköğretim 6. Sınıf “İkinci Dönem” Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Biyografi Kullanımı

Öğrenme Alanı	Ünite	Konu	Kişi
Birey ve Toplum	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	Atatürk ve Sosyal Bilimler	-Jale İnan -Halet Çambel -Muazzez İlmiye Çığ -Afet İnan
		İslamiyet’in Doğuşu ve Yayılışı	-Hz. Muhammed -Ahmet Yesevi
Kültür ve Miras	İpek Yolu’nda Türkler	İlk Türk İslam Devletleri	-Kaşgarlı Mahmut -Sultan Mahmut -Tuğrul Bey -Alparslan -Melikşah -Nizamülmülk
Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin Serüveni	Belgelerin Dili	- Hammurabi
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Elektronik Yüzyıl	Hayatın İçinden	- Jale İnan

Tablo 9’da ilköğretim 6. sınıf ikinci dönem ders kitabında biyografi kullanımı ele alınmıştır. Tablodan ders kitabı içerisinde 4 öğrenme alanı (Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, Güç, Yönetim ve Toplum ile Bilim, Teknoloji ve Toplum) ve buna bağlı olarak 4 ünite (Sosyal Bilgiler Öğreniyorum, İpek Yolu’nda Türkler, Demokrasinin Serüveni ile Elektronik Yüzyıl) biyografinin kullanıldığı anlaşılmaktadır. İkinci dönem ders kitabında biyografiyle ilişkilendirilen konu sayısı 5 olmuştur. Kişi sayısı ise Türk ve dünya tarihinde tanınmış toplamda 14 kişi olarak belirlenmiştir.

Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9 birlikte değerlendirildiğinde ilköğretim 6. sınıf öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanım durumuyla ilgili şunlar söylenebilir:

- Öğrenme alanı ve üniteler bakımından tablolar incelendiğinde, öğretim programında 3, birinci dönem ders kitabında 6 ve ikinci dönem ders kitabında ise 4 öğrenme alanı ve ünite de biyografinin kullanıldığı görülmektedir. Öğretim programında verilen ‘Kültür ve Miras, Üretim, Dağıtım ve Tüketim ile Bilim, Teknoloji ve Toplum’ öğrenme alanları ve ilgili ünitelerinin birinci dönem ders kitabında da biyografi kapsamında yer aldığı, ancak ikinci dönem ders kitabında ise sadece ‘Kültür ve Miras ile Bilim, Teknoloji ve Toplum’ öğrenme alanı ve ilgili ünitelerinin yer aldığı anlaşılmıştır. Altıncı sınıf düzeyinde öğretim programı ve ders kitaplarında toplam 7’şer ünitenin bulunduğu (MEB, 2005b) düşünüldüğünde öğretim programı ve ders kitapları ekseninde bu sınıf düzeyinde biyografiye önem verildiği söylenebilir. Bu anlamda biyografi kullanımıyla ilgili olarak öğretim programı, birinci dönem ve ikinci dönem ders kitaplarında en çok ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı ile İpek Yolu’nda Türkler ünitesi ön plana çıkmıştır. Sözü edilen öğrenme alanı ve ünite de biyografi kullanımının çokluğunun öğrenme alanı ve ünitenin içeriğinden ve konu çeşitliliğini bünyesinde barındırmasından kaynaklandığı ifade edilebilir.
- Kazanım/konu bağlamında tablolara bakıldığında öğretim programında verilen 3 kazanımın birinci dönem ders kitabında 13 konuyla, ikinci dönem ders kitabında ise 5 konuyla ilişkilendirildiği anlaşılmaktadır.
- Kişiler açısından durum değerlendirildiğinde, öğretim programında verilen 5 etkinliğe karşılık olarak birinci dönem ders kitabında toplam 21 etkinlik, ikinci dönem ders kitabında ise toplam 14 etkinlik bulunmaktadır. Bu anlamda en çok biyografi etkinliğinin birinci dönem ders kitabında olduğu söylenebilir. Buna ilaveten, diğer sınıf düzeylerinde var olan, öğrencinin kendi belirlediği birinin biyografisini yazması/inceleme etkinliğinin bu sınıf düzeyinde olmadığı görülmektedir. Ayrıca bu sınıf düzeyinde, toplum tarafından bilinen kişilere yer verildiği fakat sıradan insanlara ise yer verilmediği dikkat çekmektedir.

İlköğretim 7. Sınıf Düzeyi

Tablo 10

İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Biyografi Kullanımı

Öğrenme Alanı	Ünite	Kazanım	Kişi
Kültür ve Miras	Türk Tarihi’nde	6. Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi	-Mozart

	Yolculuk	fark eder.	
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Zaman İçinde Bilim	3. Türk ve İslam devletlerinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını değerlendirir.	-Bilginler ve Kâşifler
		3. Türk ve İslam devletlerinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını değerlendirir. 4. 15-19.yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini fark eder. 5. Tarihsel süreçte düşüncüyü ifade etme ve bilim özgürlüklerini bilimsel gelişmelerle ilişkilendirir.	-Batlamyus -Nasreddin Tusi -Ali Kuşçu -Galileo -Takiyyüddin -Kepler -Kopernik
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ekonomi ve Sosyal Hayat	5. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanıır.	-Ahi Evran
Küresel Bağlantılar	Ülkeler Arası Köprüler	1. 20. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasî ve ekonomik yapısıyla I. Dünya Savaşı’nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.	-Mustafa Kemal Atatürk
		4.Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.	-Dünya barışına, çalışmaları ve uygulamaları ile katkıda bulunmuş kişiler

İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında biyografinin yerine ilişkin bilgiler Tablo 10’da açıklanmıştır. Buna göre öğretim programında ‘Kültür ve Miras, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Üretim, Dağıtım ve Tüketim ile Küresel Bağlantılar’ adlı toplam 4 öğrenme alanına ve ‘Türk Tarihi’nde Yolculuk, Zaman İçinde Bilim, Ekonomi ve Sosyal Hayat ile Ülkeler Arası Köprüler’ adlı toplam 4 ünite de biyografi ele alınmıştır. Ayrıca öğretim programında verilen 8 kazanım da biyografiyle ilişkilendirilmiştir. Biyografisi verilen kişiler bağlamında ise tabloda toplam 12 kişiye yer verilmiştir. Bu kişilerden 2 tanesinde konuyla ilgili şahısları öğrencilerin kendilerinin seçmesi istenmiş, geriye kalan 10 tanesinde ise Türk ve dünya tarihinde ün kazanmış kimselerin hayat hikâyelerinden yararlanılmıştır.

Tablo 11

İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler “Birinci Dönem” Ders Kitabında Biyografi Kullanımı

Öğrenme Alanı	Ünite	Konu	Kişi
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Ülkemizde Nüfus	Merhaba Doyduğum Toprak	-Sabriye İzmir (Hamzaova) Bulgar göçmeni bir Türk vatandaşı
Kültür ve Miras	Türk Tarihi’nde Yolculuk	Kuruluş	-Davud-ı Kayseri
		Yolumuz Sivas’a Düştü	-Muzaffer Sarısözen
		Etkiledik, Etkilendik Ama Nasıl?	-Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ekonomi ve Sosyal Hayat	Nasıl Eğitim Gördüler?	-Ahi Evran
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Zaman İçinde Bilim	Bilim Mirası	-Biruni
		İstikbal Göklersedir	-Takiyyüddin
		Rönesans	-Niccolo Machiavelli -William Shakespeare

		Reform	-Galileo
Küresel Bağlantılar	Ülkeler Arası Köprüler	Çanakkale Geçilmez	- Hüseyin Avni Bey

Tablo 11’de ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında biyografinin kullanımı sunulmuştur. Tablo incelendiğinde toplam 5 öğrenme alanı (İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Kültür ve Miras, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Bilim, Teknoloji ve Toplum ile Küresel Bağlantılar) ve 5 ünite (Ülkemizde Nüfus, Türk Tarihi’nde Yolculuk, Ekonomi ve Sosyal Hayat, Zaman İçinde Bilim ile Ülkeler Arası Köprüler) biyografi kullanıldığı görülmektedir. Konu bağlamında toplam 10 konu biyografiyle ilişkilendirilmiştir. Kişiler bağlamında ise toplam 11 kişinin biyografisi verilmiştir. Biyografisi verilen kişilerden 8 tanesi (Davud-ı Kayseri, Muzaffer Sarısözen, Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi, Ahi Evran, Biruni, Takiyyüddin, Niccolo Machiavelli, William Shakespeare, Galileo, Hüseyin Avni Bey) toplumca tanınan ünlü kişilerden 1 tanesi (Sabriye İzmir (Hamzaova) Bulgar göçmeni bir Türk vatandaşı) ise ünlü olmayan bir kişiden oluşmuştur.

Tablo 12

İlköğretim 7. Sınıf “İkinci Dönem” Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Biyografi Kullanımı

Öğrenme Alanı	Ünite	Konu	Kişi
Kültür ve Miras	Türk Tarihi’nde Yolculuk	Türklerin Yeni Yurdu Anadolu	-Süleyman Şah
		Yeni Kurumlarla Değişen toplum Hayatı	-II. Abdülhamit
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Zaman İçinde Bilim	Türk ve İslam Devletlerinde Yetişen Bilginler	-Harezmi -Biruni -İbni Sina -Uluğ Bey -Ali Kuşçu -Piri Reis -Takiyyüddin
		Bilimsel Birikim Nasıl Oluşturdu?	- Leonardo Da Vinci
		Düşünce Özgürlüğü ve Bilim	-Bruno -Galileo

İlköğretim 7. sınıf ikinci dönem sosyal bilgiler ders kitabında biyografi kullanımı Tablo 12’de açıklanmıştır. Tabloya bakıldığında sadece 2 öğrenme alanı (Kültür ve Miras ile Bilim, Teknoloji ve Toplum) ve 2 ünite (Türk Tarihi’nde Yolculuk ile Zaman İçinde Bilim) biyografi kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca toplam 5 konuda biyografiye yer verildiği ve bu doğrultuda Türk ve dünya bilim, siyaset ve sanatına hizmet etmiş toplam 12 kişinin (Süleyman Şah, II. Abdülhamit, Harezmi, Biruni, İbni Sina, Uluğ Bey, Ali Kuşçu, Piri Reis, Takiyyüddin, Leonardo Da Vinci, Bruno, Galileo) hayat hikayeleri ele alınmıştır.

Tablo 10, Tablo 11 ve Tablo 12 birlikte değerlendirildiğinde ilköğretim 7. sınıf öğretim programı ve ders kitaplarında biyografinin kullanım durumuyla ilgili şunlar ifade edilebilir:

- Tablolar incelendiğinde öğretim programında 4 öğrenme alanı ve 4 ünitenin, birinci dönem ders kitabında 5 öğrenme alanı ve 5 ünitenin, ikinci dönem ders kitabında ise 2 öğrenme alanı ve 2 ünitenin biyografiyle ilişkilendirildiği görülmektedir. İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında yer alan toplam öğrenme alanı ve ünite sayısının 7 olduğu (MEB, 2005b) düşünüldüğünde 7. sınıf düzeyinde öğretim programı ve ders kitaplarında biyografi kullanımına önem verildiği söylenebilir. Öğretim programında yer verilmemesine karşın birinci dönem ders kitabında İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı ve ilgili ünitesine de yer verildiği dikkat çekmektedir. Öğrenme alanı ve ünite kapsamında en çok ‘Bilim, Teknoloji ve Toplum’ öğrenme alanı ve ilgili ünitesinde biyografi kullanılmıştır. Bu durumun öğrenme alanı ve ünitenin içeriğinden kaynaklandığı ileri sürülebilir.
- Kazanım/konu bağlamında tablolar incelendiğinde öğretim programında biyografiyle ilintili 8 kazanıma, birinci dönem ders kitabında 10 ve ikinci dönem ders kitabında ise 5 konuya yer verildiği anlaşılmaktadır.
- Kişiler açısından duruma bakıldığında, öğretim programında yer alan 12 etkinliğin birinci dönem ders kitabında 11’e düştüğü, ikinci dönem ders kitabında ise tekrar 12’ye yükseldiği görülmektedir. Buradan hareketle öğretim programında ve ikinci dönem ders kitabında biyografiyi ön plana alan etkinliklerin daha fazla olduğu söylenebilir. Buna ilaveten hem öğretim programında hem de birinci dönem ders kitabında toplumca bilinen ve tarihte ün yapmış önemli kimselerin yanı sıra konunun durumuna ve öğrencilerin tercihlerine göre istedikleri kişi/kişilerin biyografilerini kullanabilmelerine olanak sağladığı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda öğretim programı ve birinci dönem ders kitabının, öğrencilerin tercihlerini göz önüne alarak topluma mal olmuş insanlar ile birlikte sıradan kişileri de önemseydiği, öte yandan ikinci dönem ders kitabının ise sıradan insanlar yerine sadece herkesçe bilinen ve alanlarında ün yapmış kişileri dikkate aldığı ifade edilebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sosyal bilgilerin önemli amaçlarından biri olan vatandaşlık eğitimini verirken içeriği zenginleştirme adına roman, mit, drama ve biyografi gibi edebi eserlerden yararlanılmalı ve böylelikle sosyal bilgiler iyi anlatılan bir öykü haline getirilmelidir (Crabtree ve Ravitch,

1988, Downey, 1986, Hartoonson ve Laughlin 1989, Ulusal Komisyon, 1989; akt. McGowan ve Guzzetti, 1991). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (4-7. Sınıflar) ve ders kitaplarında biyografinin kullanım durumunu ortaya koymak amacıyla hazırlanan bu çalışmada bulgulara dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Bulgulardan ilköğretim 4. sınıf düzeyinde öğretim programı ve ders kitapları arasında birinci dönem ders kitabının (MEB, 2006a) öğrenme alanı, ünite kazanım ve kişi sayısı bağlamında en çok biyografi kullanımına yer verdiği tespit edilmiştir. Ders kitabı içerisinde siyaset, bilim, sanat ve spor gibi değişik alanlarda ün yapmış insanların biyografileri sunulduğu gibi konunun durumuna göre öğrencilerden kendi yakın çevresinden insanların veya belirledikleri kimselerin biyografisini yazmaları/incelemeleri de istenmiştir. Bu durumun ünlü kimselerin yanında sıradan insanların da ders kitabı içerisinde yer almasını sağladığı, öğrencilerin bireysel tercihlerine verilen değeri artırdığı ve bilgiyi kendilerinin yapılandırmasına fırsat tanıdığı ileri sürülebilir.

İlköğretim 5. sınıf düzeyinde biyografinin kullanım durumu incelendiğinde öğretim programı (MEB, 2005a) ve birinci dönem ders kitabında (MEB, 2006b) biyografiye daha fazla önem verildiği görülmüştür. Kişiler kapsamında niceliksel anlamda eşit olan biyografi kullanımının öğrenme alanı, ünite ve konu/kazanım kapsamında öğretim programı lehine değiştiği anlaşılmıştır. Bu sınıf düzeyinde öğretim programı dışında kişilerin biyografisini yazma/inceleme etkinliklerinde, öğrencilerin bireysel tercihlerinin göz ardı edildiği ve değişik alanlarda toplum nezdinde ün yapmış insanların ön plana alınarak, sıradan insanların yaşam öykülerine yer verilmediği ifade edilebilir.

Bulgulardan ilköğretim 6. sınıf düzeyinde en çok birinci dönem ders kitabında (MEB, 2006c) biyografi kullanıldığı anlaşılmıştır. Gerek öğrenme alanı ve kazanım gerekse konu ve kişi bağlamında birinci dönem ders kitabında zengin bir içeriğin sunulmaya çalışıldığı ifade edilebilir. Öte yandan bu sınıf düzeyinde de öğrencilerin bireysel tercihleriyle yapacakları biyografi etkinlikleri sunulmadığı gibi sıradan insanların biyografilerine de yer verilmediği söylenebilir.

İlköğretim 7. sınıf düzeyinde biyografinin kullanım durumuna bakıldığında, öğretim programı ve ders kitaplarında biyografiye önem verildiği tespit edilmiştir. Öğrenme alanı ve ünite kapsamında birinci dönem ders kitabının, kişi kapsamında öğretim programının ve ikinci dönem ders kitabının niceliksel anlamda daha fazla biyografi kullanımına sahip olduğu, öte yandan kazanım/ konu kapsamında ise birinci dönem ders kitabının önde olduğu görülmüştür. Ayrıca bu sınıf düzeyinde birinci dönem ders kitabı dışında sıradan insanlara yer

verilmediği, ancak öğrencilerin kendi ilgi ve istekleri doğrultusunda konu kapsamında yaşam öykülerini kullanabilecekleri kimseler noktasında özgür bırakıldığı da belirtilebilir.

Genel olarak bulgular değerlendirildiğinde, ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programında ve ders kitaplarında genel anlamda biyografinin kullanıldığı görülmektedir. Bu bulgu, Er'in (2010) yapmış olduğu araştırmayla örtüşmektedir. Sosyal bilgiler öğretiminde bilgi, beceri ve değer kazandırılmasında biyografinin kullanılabilir edebi türlerden biri olduğu düşünüldüğünde (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008; Er, 2005; Erdem, 2010; Kaymakçı ve Er, 2009; Maxim, 1999; Öztürk ve Otluoğlu, 2003; Warren, 1992; Zarnowski, 2003) ve özellikle ilköğretim çağı gibi çocukların model ve örnek alma yetilerinin üst düzeyde olduğu (Oğuzkan, 2001) dönemde sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında biyografiye yer verilmesi önem arz etmektedir.

Sınıf düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretim programlarında en çok ilköğretim 5. sınıf düzeyinde biyografiye yer verildiği verilmiştir. Birinci dönem ders kitaplarında en çok ilköğretim 4. sınıf düzeyinde, ikinci dönem ders kitaplarında ise en çok ilköğretim 6. sınıf düzeyinde biyografinin kullanıldığı görülmüştür. Öğretim programı, birinci dönem ve ikinci dönem ders kitapları içerisinde ise en çok ilköğretim 4. sınıf birinci dönem ders kitabında (MEB, 2006a) biyografi kullanıldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte ikinci dönem ders kitaplarının ilköğretim 6 ve 7. sınıflar dışında (MEB, 2011c; MEB, 2012) diğer ders kitaplarında (MEB, 2010; MEB, 2011a; MEB, 2011b) genel anlamda biyografi kullanımı konusunda sınırlı bir yapı arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenme alanı ve üniteler kapsamında en çok 'Kültür ve Miras ile Bilim, Teknoloji ve Toplum' öğrenme alanları ve ilgili ünitelerinde biyografinin kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu durum öğrenme alanı ve ünitelerin içeriğinden kaynaklanmış olabilir. Öte yandan kazanım sayısı çerçevesinde ilköğretim 5. sınıf öğretim programının daha çok kullanıma sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sınıf düzeylerine göre öğretim programında biyografinin kullanım gerekliliğine işaret eden kazanımların ders kitaplarına tam olarak yansımadağı da görülmüştür. Daha açık bir ifadeyle öğretim programında biyografiyle ilişkilendirilmesi önerilen bazı kazanımların, 5. sınıf öğretim programında yer alan Küresel Bağlantılar öğrenme alanının ilgili kazanımlarında olduğu gibi, ders kitaplarında kendilerine yer bulamadığı tespit edilmiştir. Öğretim programında yer alan kazanımların ders kitaplarının yazılmasındaki başlıca aktörlerden biri olduğu gerçeği göz önüne alındığında (Kabapınar, 2005) biyografi bağlamında öğretim programı ve ders kitapları arasındaki uyumsuzluğun eğitim-öğretim hedeflerine ulaşmada ciddi sorunlar ortaya çıkarabileceği muhtemel bir durumdur.

Konu sayısı çerçevesinde bulgular incelendiğinde, ilköğretim 4. sınıf birinci dönem ders kitabının ön plana çıktığı görülmüştür. Kişiler bağlamında ise en çok ilköğretim 6. sınıf düzeyinde etkinliklere yer verildiği tespit edilmiştir. En çok biyografisi kullanılan kişinin ise Mustafa Kemal Atatürk olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumun Ata'nın (2008) işaret ettiği ilköğretimde Atatürkçülük konuları ve bu konuların sosyal bilgiler öğretim programında eşleştirildiği kazanımların içeriğinden kaynaklandığı ileri sürülebilir.

Öğretim programı ve ders kitaplarında değişik alanlardan (bilim, sanat spor, siyaset, asker vb.) toplum nezdinde ün yapmış kişilerin biyografileriyle ilgili etkinliklere yer verilmiştir. Ancak ilköğretim 5 ve 6. sınıf düzeylerinde sadece toplumca bilinen ünlü simalara yer verilirken sıradan insanlar göz ardı edilmiştir. Oysa II. Dünya Savaşı'ndan sonra genel anlamda ortaya çıktığı dillendirilen ve günümüzün popüler yaklaşımlarından biri olan büyük adamların yerine sıradan insanların da tarihi olayların gerçekleşmesine olan katkısının ön plana çıkarılması isteği (Akınoğlu ve Arslan, 2007; Counce, 2001; Danacıoğlu, 2001; Tekeli, 1998) dikkate alındığında biyografi kullanımında seçilecek kişilere özen gösterilmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

Araştırma sonuçları ışığında aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında sunulan biyografilerin türü, biyografi yazma ilkelerine uygunluğu, öğrenci ilgi, istek ve ihtiyaçlarını gözetmesi, biyografilerin kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri gibi konularda boylamsal araştırmalar yapılmalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretim programında biyografiye ilişkin yer alan kazanımların ders kitaplarına yansımaları biyografi türü, içerik, ders içi, dersler arası ve ara disiplinlerle ilişkilendirme bağlamında gösteren detaylı çalışmalar yapılmalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında verilen biyografiler tekrar gözden geçirilerek sınıf düzeyi öğrenme alanı, ünite, kazanım/konu ve kişi (ünlü/sıradan) çerçevesinde dengeli dağılım yapılmaya çalışılmalıdır. Özellikle araştırmanın yapıldığı tarih itibarıyla kullanılmakta olan ikinci dönem sosyal bilgiler ders kitaplarında biyografiler ve kullanımına ilişkin düzenlemeler uzman ve öğretmen görüşleri doğrultusunda yerine getirilmeye çalışılmalıdır.
- Her ne kadar sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında biyografiye yer verilmiş olsa da, yukarıda belirtildiği gibi, bazen sınırlılıklar yaşanabilmektedir. Bu anlamda sosyal bilgiler öğretim programını ve ders kitabını destekleyici nitelikte,

içerisinde biyografiyle ilgili örnek metin ve etkinliklerin bulunduğu yardımcı kitaplar hazırlanmalıdır.

Kaynakça

- Akınoğlu, O. ve Arslan, Y. (2007). Türkiye’de ortaöğretim öğrencilerinin tarih kavramlarını kazanma durumu ve değerlendirilmesi. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, s. 138-154.
- Arıkan, R. (2004). *Araştırma teknikleri ve rapor hazırlama*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Ata, B. (2008). Sosyal bilgilerde Atatürkçülük konularının eğitimi ve öğretmenin rolü. İçinde B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 283-299). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Counce, S. (2001). *Sözlü tarih ve yerel tarihçi*, (B.B. Can- A. Yalçınkaya, Çeviren). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Danacıoğlu, E. (2001). *Geçmişin izleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (15), s. 69-88.
- Er, H. (2005). *Sosyal bilgiler dersinde biyografi öğretimi: “Atatürk’ün hayatı” metninin analizi ve yeni bir tasarım*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Er, H. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde biyografi öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* (Prof. Dr. Reşat Genç’e Armağan Özel Sayısı), 29 (5), s. 1546-1557.
- Er, H. (2010). *Sosyal bilgiler eğitimi kapsamında ilköğretim öğrencilerinin “biyografi” kullanımına ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdem, R. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde biyografi kullanımı*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Gençtürk, M. (2005). *Tarih öğretiminde biyografi kullanımı*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kabapınar, Y. (2005). Bir öğretim materyali olarak hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders kitapları. İçinde C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (365-394). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Kaya, A. (2011). *Biyografik eserlerin tarih öğretimine katkısı ve ikinci meşrutiyet'ten cumhuriyet'e uzanan sürecin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kaymakçı, S. ve Er, H. (2009). Sosyal bilgilerde biyografi kullanımı. İçinde M. Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Eğitimi* (s. 414-428). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Levstik, L. (1995). Narrative constructions: Cultural frames for history. *The Social Studies*, 86, pp. 113-116.
- Levstik, L. S. & Barton, K. C. (2005). *Doing history: Investigating with children in elementary and middle schools*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Maxim, G. W. (1999). *Social studies and the elementary school child*. New Jersey: Prentice Hall.
- McGowan, T. ve Guzzetti, B. (1991). *Edebiyat temelli sosyal bilgiler öğretimi* (Çev: Ahmet Doğanay). http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/doganay_01.pdf, adresinden 20 Haziran 2012 tarihinde indirilmiştir.
- MEB. (2005a). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4-5. sınıflar öğretim programı* (taslak basım). Ankara: MEB Yayınevi.
- MEB. (2005b). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu* (taslak basım). Ankara: MEB Yayınevi.
- MEB. (2006a). *İlköğretim 4 sosyal bilgiler ders kitabı*. İstanbul: Doğan Ofset.
- MEB. (2006b). *İlköğretim 5 sosyal bilgiler ders kitabı*. Ankara: Saray Matbaacılık.
- MEB. (2006c). *İlköğretim 6 sosyal bilgiler ders kitabı*. İstanbul: Dergah Ofset.
- MEB. (2007). *İlköğretim 7 sosyal bilgiler ders kitabı*. İstanbul: Doğan Ofset.
- MEB. (2010). *İlköğretim 4 sosyal bilgiler ders kitabı*. İstanbul: Kelebek Matbaacılık.
- MEB. (2011a). *İlköğretim 5 sosyal bilgiler ders ve öğrenci çalışma kitabı* (1. kitap). ?: Semih Ofset.
- MEB. (2011b). *İlköğretim 5 sosyal bilgiler ders ve öğrenci çalışma kitabı* (2. kitap). ?: Semih Ofset.
- MEB. (2011c). *İlköğretim 6 sosyal bilgiler ders kitabı*. Ankara: Saray Matbaacılık.
- MEB. (2012). *İlköğretim 7 sosyal bilgiler ders kitabı*. Ankara: Başak Matbaacılık ve Tan. Hiz. Ltd. Şti.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. London: Sage Publications.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yay.

- Oruç, Ş. (2010). Tarih öğretiminde biyografi. İçinde M. Safran (Ed.), *Tarih Nasıl Öğretilir?* (s. 230-235). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Oruç, Ş. ve Erdem, R. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminde biyografi kullanımının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarına etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, s. 215-229.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. İstanbul: MEB Yayınevi.
- Öztürk C. ve Otluoğlu, R. (2003). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şimşek, A. (2006). Türkiye'deki sosyal bilgiler öğretimi alanı çocuk edebiyatı ürünlerinden yararlanma bağlamında çağdaş dünyanın neresindedir?. İçinde *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (s. 131-144). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Şimşek, A. (2009). Sosyal bilgiler derslerinde bir öğretim materyali olarak edebi ürünler. İçinde M. Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 389-412). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tekeli, İ. (1998). *Tarih bilinci ve gençlik*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü [TDK]. (1998). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Warren, A.K. (1992). *Biography and autobiography in the teaching of history and social studies*. <http://www.historians.org/perspectives/issues/1992/9201/9201TEC.cfm>, adresinden 12 Haziran 2012 tarihinde indirilmiştir.
- Zarnowski, M. (2003). *History makers: A questioning approach to reading & writing biographies*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Extended Abstract

Introduction/Purpose

Biography, a literary genre, means background review or life story in the briefest description. It is stated that biographies are the collective objective analysis of the documentation about a well-known public figure who stands out with their exemplary attitude or who has some kind of accomplishment in science, arts, literature, sports, politics etc. In this respect, biography is not only a literary genre but also a teaching material suitable for every subject. Social studies in primary level, which is taught to raise civil and responsible citizens, makes use of biographies because the persona of the biography whose life and dwellings are

studied can be a writer, historian, geographer, mathematician, physicist, or chemist as well as a politician, attorney, soldier or sportsmen.

There are multiple benefits of using biographies in teaching social studies. Some of them can be named as these. A wider historical perspective can be presented in the background while focusing on a specific person's life through biographies. Biographies help acquire historical knowledge. Biographies provide students with the opportunity to learn various kind of information on place, time, people, war, peace, and political, social and economic conditions. Biographies develop critical thinking, empathy, judgment, literacy skills as well as patriarchy, respect for history and love for nation. They also signify the fact that all the cultures have common feature, people share similarities and point out the virtues of being human.

The purpose of this study is to present the current situation in the usage of biographies in social studies curricula (4th-7th grade). The study tries to answer these research questions:

- 1- How are biographies used in primary social studies 4th grade curriculum and books?
- 2- How are biographies used in primary social studies 5th grade curriculum and books?
- 3- How are biographies used in primary social studies 6th grade curriculum and books?
- 4- How are biographies used in primary social studies 7th grade curriculum and books?

Method

The researcher used document analysis method to analyze primary social studies curriculum and books in this study. The curricula for the 4th and 7th grades social studies lesson initiated by the Ministry of Education in 2005 is studied. The books prepared by the Ministry of Education for the 4th and 7th grades social studies classes are also used. The data gathered is processed through content analysis method. In this context, data on the study was tabulated using inductively coded themes as class level, learning domain, units, learning objectives/subjects, and individuals. The reliability of the study is secured via triangulation. In order to increase the reliability of the study, two researchers, expert on the subject, and a teacher of social studies analyzed the data separately, and then the percentage of match between the sum of coding by the researchers and the teacher is checked. It is calculated that the percentage of match among the three analyses is 83.2%, which resulted in the decision to use the analyses of the second researcher.

Discussion/Conclusion

Below results have been reached in this study, which aims to reveal the presentation of the biographies in 4th to 7th grades social studies curricula and books:

On grade level, it is understood that biographies are used in the 5th grade curriculum most. Biographies are included most in 4th grade books in the first term of the school year and the 6th grade books among all cover biographies most in the second term. It is observed that biographies are embraced most in the 4th grade both in curriculum and book (MEB, 2006a) vise in the first and second terms. In addition to these, it is noted that except from 4th and 6th grade books (MEB, 2006a; MEB, 2011c), the social studies books used in the primary level (MEB, 2010; MEB, 2011a; MEB, 2011b) include biographies to some extend which could be improved.

When learning domains and units are analyzed, it is understood that the learning domains “Culture and Heritage, and Science, technology and Society” and their related units include biographies most. This might be reasoned to the content and context of the learning domains and units. On the other hand, it is studied that the 5th grade curriculum in terms of the number of objectives related to biographies and the 4th grade book for the first term are distinguished from others with the number of biographies used in them as a teaching material. Activities on individuals take place most in the 4th grade curriculum and Mustafa Kemal Atatürk is the individual whose biography is utilized most.

Activities related to the biographies of people who made a reputation in various fields (science, arts, sports, politics, military etc.) in society are included in the curricula and books of social studies. However, while only the well-known characters by the society are included in the 5th and 6th grade levels, ordinary people are ignored. Yet, when the idea of emphasizing ordinary people’s contributions to the history – a very popular approach, which originated with the Second World War – is considered in can be concluded that more attention could be paid in terms of incorporating the biographies of ordinary people into the curricula and books.

Recommendations

With the light of the results of the study, items below can be recommended:

1. The number of studies regarding the place of biographies in social studies curricula and books should be improved. Longitudinal studies should be carried on in respects of the biography’s genre, fitness to biography writing rules, favoring students’ needs and interests, and the perspectives of students and teachers about use of biographies.

2. The already available biographies in the social studies curricula and books should be revisited and revised so that biographies are equally distributed through grades, learning domains, units, objectives/subjects, and individuals. Rearrangements should be implemented on especially the second term book, which are used during the date the study was conducted, and the new 7th grade curriculum soon to be actualized considering the views of the experts and teachers on the subject.